

2024-10-28

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
(kopia till ju.L5@regeringskansliet.se)
Diarienummer JU2024/01476

FSS remissvar angående Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)

Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) har fått remissen av SOU 2024:39 Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga. Yttrandet ska inkomma till Justitiedepartementet senast 22 november 2024.

Om FSS

FSS är en partipolitiskt obunden förening som företräder drygt 400 socialchefer i landet. Utifrån vår profession och tillgänglig kunskap verkar vi för utveckling av den svenska välfärden.

Bakgrund

Utredningen har i uppdrag (dir. 2023:112) att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare. Uppdraget i delbetänkandet har i huvudsak varit att överväga dels hur den nuvarande påföljden ungdomsövervakning bör förstärkas, dels att införa en ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning, som ska innehålla fler kontrollmöjligheter och andra verktyg än ungdomsövervakning (dir. 2023:156). I uppdraget, som ska redovisas slutligt senast den 10 januari 2025, ingår att lämna förslag som innebär att den s.k. ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år ska avskaffas och att se över hur ungdomsreduktionen för unga lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år kan ges minskad betydelse. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

I ett pressmeddelande (2024-06-24) från justitiedepartementet påtalar regeringen att syftet med delbetänkandets förslag handlar om att straffen bättre ska avspegla allvaret i de brott som begås av unga och att tidigt rycka tillbaka unga från en kriminell bana. Regeringen menar att detta är ett led i att bryta nyrekryteringen till gängen.

FSS generella synpunkter

FSS kan konstatera att flera utpekade remissinstanser avstått att besvara remissen. Anledningen torde vara att dessa remissinstanser inte ser sin roll i rättspolitik. FSS lämnar dock några övergripande och generella synpunkter.

Denna lagändring kommer att försämra ungas möjlighet att återrehabiliteras efter en tid i kriminalitet. FSS ställer sig inte heller bakom synsättet om att skärpta straff leder till minskad

nyrekrytering eller villighet att avsluta en kriminell bana, något som FSS delar med flera forskare på området (Tova Bennett <https://www.lu.se/artikel/inget-stod-i-forskningen-hardare-straff>).

FSS är positiva till den del i utredningen som föreslår att ungdomsreduktionen för barn under 18 år kvarstår men ersätts av utvidgad ungdomsövervakning. Innehållet i denna förstärkta övervakning måste dock kompletteras med ett förebyggande och rehabiliterande stöd av kriminalvården och andra såsom socialtjänsten, för att kunna leda till att bryta ett kriminellt levnadssätt.

FSS ser allvarligt på de senaste årens utveckling av grov våldsbrottslighet i Sverige där såväl offer som gärningspersoner har blivit yngre. FSS noterar dock att utredningens förslag riktar in sig på straffskärpning och nya påföljder i ambition att lösa den gängkriminalitet som nu spridit sig till allt yngre åldrar. Detta är inte tillräckligt. Rekrytering av barn och unga är ett av de största samhällshoten som de kriminella nätverken för med sig på lång sikt. Här krävs ett samordnat arbete för att motverka en fortsatt negativ utveckling där socialtjänsten är en viktig part bland andra och har sin del av ansvaret för åtgärder. Hårdare straff är inget botemedel mot brott. Bryan Stevansson och Frances Crook tilldelas nu Stockholmspriset i kriminologi för sitt arbete för färre barn och tonåringar i fängelse (DN 23/10 2024, läs om deras arbete på <https://www.su.se/kalender/vinnare-av-stockholmspriset-i-kriminologi-2025-1.773162>) De har båda, enligt artikeln i DN, arbetat i många år i Amerika och England med att förhindra långa fängelsestraff för barn och ser med oro på hur Sverige antar allt mer restriktiva åtgärder mot barn och unga som begår brott. FSS delar de erfarna kriminologernas oro och menar att huvudfrågan alltid måste vara hur vi gemensamt kan förbygga dessa brott. Att återfå tilliten till samhället och få stöd att bryta ett kriminellt beteende är de satsningar som behöver göras och fokus riktas mot. Ungdomsövervakning – och i sista hand fängelse – är ingen långsiktig lösning för att förebygga brott. Det är ett komplement till tidiga och förebyggande insatser och inkludering från samhället Sverige.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Monica Persson, ordförande

Föreningen Sveriges socialchefer är en partipolitiskt obunden förening som verkar för utveckling av den svenska välfärden. Vi bedriver påverkansarbete inom socialpolitiska frågor och arrangerar den årliga konferensen Socialchefsdagarna.